

מסכת נדה פרק ג

(כא,א) משנה: המפלת חתיכה - אם יש עמה דם, טמאה - ואם לאו, טהורה. **ר' יהודה** אומר: בין כך ובין כך טמאה. המפלת כמין קליפה, כמין שיערה, כמין עפר, כמין יבחושין אדומים - תטיל למים - אם נמוחו, טמאה - ואם לאו, טהורה. המפלת כמין דגים, חגבים, שקצים, ורמשים - אם יש עמהם דם, טמאה - ואם לאו, טהורה. המפלת מין בהמה, חיה, ועוף - בין טמאין בין טהורין - אם זכר, תשב לזכר, ואם נקבה, תשב לנקבה - ואם אין ידוע, תשב לזכר ולנקבה, דברי **רבי מאיר**. **וחכמים** אומרים: כל שאין בו מצורת אדם, אינו ולד

גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים - אבל של שאר מיני דמים, טהורה. **ור' יוחנן** אמר: של ארבעת מיני דמים, דברי הכל טמאה; של שאר מיני דמים, דברי הכל טהורה - לא נחלקו אלא שהפילה ואינה יודעת מה הפילה - רבי יהודה סבר: זיל בתר רוב חתיכות, ורוב חתיכות של ארבעת מיני דמים הויין. ורבנן סברי: לא אמרינן "רוב חתיכות של ארבעת מיני דמים"

{איני! והא כי אתא **רב הושעיא** מנהרדעא, אתא ואייתי מתניתא בידיה: המפלת חתיכה אדומה, שחורה, ירוקה, ולבנה - אם יש עמה דם, טמאה - ואם לאו, טהורה. **רבי יהודה** אומר: בין כך ובין כך טמאה. קשיא לשמואל בחדא, ולרבי יוחנן בתרתי - לשמואל בחדא, דאמר **שמואל**: לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעת מיני דמים - והא קתני: ירוקה ולבנה, ופליג רבי יהודה! ~וכי תימא: כי פליג רבי יהודה אדומה ושחורה, ואירוקה ולבנה לא - אלא ירוקה ולבנה למאן קתני לה? אילימא רבנן - השתא אדומה ושחורה מטהרי רבנן - ירוקה ולבנה מיבעיא?! אלא לאו לרבי יהודה, ופליג!

ותו: לרבי יוחנן, דאמר של ארבעת מיני דמים דברי הכל טמאה - הא קתני אדומה ושחורה, ופליגי רבנן?! ~וכי תימא: כי פליגי רבנן, אירוקה ולבנה, אבל אדומה ושחורה, לא - אלא אדומה ושחורה, למאן קתני לה?! אילימא רבי יהודה - השתא ירוקה ולבנה טמאה - אדומה ושחורה מיבעיא?! אלא לאו רבנן, ופליגי!

אלא אמר **רב נחמן בר יצחק**: ב"אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" קמיפלגי, ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא: קשתה שנים, ולשלישי הפילה, ואינה יודעת מה הפילה - **(כא,ב)** הרי זו ספק לידה, ספק זיבה - מביאה קרבן ואינו נאכל. **רבי הושע** אומר: מביאה קרבן

מחברת נדה - ג

ונאכל, שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם

לישנא אחרינא אמרי לה: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא טימא רבי יהודה אלא בחתיכה של ארבעה מיני דמים - אבל של שאר מיני דמים, טהורה {איני! והא, כי אתא **רב הושעיא** מנהרדעא, אתא ואייתי מתניתא בידיה: המפלת חתיכה אדומה, ושחורה, ירוקה, ולבנה - אם יש עמה דם, טמאה - ואם לאו, טהורה. ו**רבי יהודה** אומר: בין כך ובין כך, טמאה ~ קתני: אדומה, ושחורה, ירוקה, ולבנה, ופליג ר' יהודה! ~ וכי תימא: כי פליג ר' יהודה אדומה ושחורה - אבל ירוקה ולבנה, לא - אלא ירוקה ולבנה, מאן קתני לה?! - אילימא לרבנן, השתא אדומה ושחורה קא מטהרי רבנן - ירוקה ולבנה מיבעיא?! - אלא לאו לר' יהודה, ופליגי?!

אלא אמר **ר' יוחנן**: ב"אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" קמיפלגי, ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא: קשתה שנים, ולשלישי הפילה, ואינה יודעת מה הפילה - הרי זו ספק לידה ספק זיבה - מביאה קרבן ואינו נאכל. **רבי הושע** אומר: מביאה קרבן ונאכל, לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם!

תנו רבנן: המפלת חתיכה - **סומכוס** אומר משום **רבי מאיר**, וכן היה **רבי שמעון בן מנסיא** אומר כדבריו: קורעה - אם יש דם בתוכה, טמאה - ואם לאו, טהורה - כרבנן, ועדיפא מדרבנן - כרבנן, דאמרי: אפשר לפתיחת הקבר בלא דם - ועדיפא מדרבנן, דאינהו סברי: עמה אין, בתוכה לא - וסומכוס סבר: אפילו בתוכה!

ותניא אידך: המפלת חתיכה - **ר' אחא** אומר: קורעה - אם תוכה מאדים, טמאה - ואם לאו, טהורה - כסומכוס, ועדיפא מסומכוס!

ותניא אידך: המפלת חתיכה - **רבי בנימין** אומר: קורעה - אם יש בה עצם, אמו טמאה לידה. אמר **רב חסדא**: ובחתיכה לבנה. וכן, כי אתא **זוגא דמן חדייב**, אתא ואייתי מתניתא בידיה: המפלת חתיכה לבנה, קורעה - אם יש בה עצם, אמו טמאה לידה

אמר **רבי יוחנן** משום **רבי שמעון בן יוחי**: המפלת חתיכה, קורעה - אם יש בה דם אגור, טמאה - ואם לאו, טהורה - כסומכוס, וקילא מכולהו!

בעא מיניה **רבי ירמיה מרבי זירא**: הרואה דם בשפופרת, מהו?

מחברת נדה - ג

(ויקרא טו:יט) "בבשרה" אמר רחמנא, ולא בשפופרת? או דלמא, האי "בבשרה" מיבעי ליה שמטמאה מבפנים כבחוח? <אמר ליה: "בבשרה" אמר רחמנא, ולא בשפופרת! דאי "בבשרה" מבעי ליה שמטמאה מבפנים כבחוח, אס כן נימא קרא: "בבשר" - מאי "בבשרה"? - שמע מינה תרתי!

{והאמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: המפלת חתיכה, קורעה - אס יש בה דם אגור, טמאה - ואס לאו, טהורה?! <הכי השתא - התם, דרכה של אשה לראות דם בחתיכה - הכא, אין דרכה של אשה לראות דם בשפופרת!

^ לימא: שפופרת תנאי היא! דתניא: המפלת חתיכה, אף על פי שמלאה דם, אס יש עמה דם, טמאה - ואס לאו, טהורה. **רבי אליעזר** אומר: "בבשרה" - ולא בשפיר ולא בחתיכה ~ ר' אליעזר היינו תנא קמא! - אימא: שרבי אליעזר אומר: "בבשרה" ולא בשפיר ולא בחתיכה - וחכמים אומרים: אין זה דם נדה אלא דם חתיכה * {תנא קמא נמי, טהורי מטהר?! * אלא דפלי פלויי איכא בינייהו! - תנא קמא סבר: "בבשרה" ולא בשפיר ולא בחתיכה, והוא הדין לשפופרת - והני מילי היכא דשיעא - אבל פלי פלויי, טמאה - מאי טעמיה? "בבשרה" קרינא ביה - ואתו רבנן למימר: אף על גב דפלי פלויי, אין זה דם נדה אלא דם חתיכה - הא דם נדה ודאי טמא, ואפילו בשפופרת נמי!

<אמר **אביי**: בשפופרת, כולי עלמא לא פליגי דטהורה. (**כבא**) כי פליגי, בחתיכה. מר סבר: דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, ומר סבר: אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה

<<**רבא** אמר: דכולי עלמא אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה - והכא, באשה טהורה ומקור מקומו טמא קמיפלגי! דר' אליעזר סבר: אשה טהורה ודם טמא, דהא אתי דרך מקור - ורבנן סברי: אשה טהורה, ומקור מקומו טהור

בעא מיניה **רבה מרב הונא**: הרואה קרי בקיסס, מהו? (ויקרא טו) "ממנו" אמר רחמנא - עד דנפיק מבשרו, ולא בקיסס? או דלמא, האי "ממנו" - עד שתצא טומאתו לחוח, ואפילו בקיסס נמי? <אמר ליה: תיפוק ליה, דהוא עצמו אינו מטמא אלא בחתימת פי האמה - למימרא דנוגע הוי!

{אלא מעתה, אל יסתור בזיבה - אלמה תניא: (ויקרא טו:לב) "זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע" - מה זיבה, סותרת - אף שכבת זרע נמי, סותר! <אמר ליה: סתירה, היינו טעמא

מחברת נדה - ג

דסותר לפי שאי אפשר לה בלא צחצוחי זיבה! {אלא מעתה,
תסתור כל שבעה?! - אלמה תניא: "זאת תורת הזב ואשר תצא
ממנו שכבת זרע" - מה זיבה, סותרת, אף שכבת זרע, סותר! - אי:
מה זיבה, סותרת כל שבעה, אף שכבת זרע נמי, סותר כל שבעה -
תלמוד לומר: "לטמאה בה" - אין לך בה אלא מה שאמור בה -
סותרת יום אחד?! <אמר ליה: גזירת הכתוב היא: זיבה גמורה,
דלא ערבה בה שכבת זרע, סותרת כל שבעה - צחצוחי זיבה,
דערבה בה שכבת זרע, לא סותרת אלא יום אחד!

גבעא מיניה ר' יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר: דם יבש, מהו?
(ויקרא טו) "כי יזוב זוב דמה" אמר רחמנא - עד דמידב דייב ליה
- לח אין, יבש לא? או דלמא, האי "כי יזוב זוב דמה" אורחא
דמילתא היא, ולעולם אפילו יבש נמי? <אמר ליה: תניתוה: דם
הנדה ובשר המת מטמאין לחים ויבשים!

גאמר ליה: לח ונעשה יבש, לא קא מיבעיא לי - כי מיבעיא לי,
יבש מעיקרא! <הא נמי תניתוה: המפלת כמין קליפה, כמין שיערה,
כמין עפר, כמין יבחושין אדומין, תטיל למים - (כב,ב) אם נמוחו,
טמאה!

{אי הכי, בלא נמוחו נמי?! <אמר רבה: כי לא נמוחו, בריה בפני
עצמה היא!

{ומי איכא כי האי גוונא?! <אין! והתניא: אמר ר' אלעזר בר'
צדוק: שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה: מעשה באשה
שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות, ובאו ושאלו את אבא, ואבא
שאל לחכמים, וחכמים שאלו לרופאים, ואמרו להם: אשה זו, מכה
יש לה בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין קליפות. תטיל למים - אם
נמוחו, טמאה!

ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות, ובאה
ושאלה את אבא, ואבא שאל לחכמים, וחכמים לרופאים, ואמרו
להם: שומא יש לה בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין שערות
אדומות. תטיל למים - אם נמוחו, טמאה!

אמר ריש לקיש: ובפושרין! ~תניא נמי הכי: תטיל למים,
ובפושרין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ממעכתו ברוק על גבי
הצפורן גמאי בינייהו? <אמר רבינא: מעוך על ידי הדחק איכא
בינייהו!

גהתם תנן: גכמה היא שרייתן בפושרין? מעת לעת! - הכא מאי?

מחברת נדה - ג

מי בעינא מעת לעת, או לא? - שרץ ונבלה, דאקושי, בעינן מעת לעת - אבל דם, דרכיך, לא? או דלמא לא שנא? - תיקו!

המפלת כמין דגים -- {ולפלוג נמי רבי יהודה בהא?!} אמר **ריש לקיש**: במחלוקת שנויה, ורבנן היא! <<**רבי יוחנן** אמר: אפילו תימא רבי יהודה - עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא גבי חתיכה, דעביד דם דקריש והוי חתיכה - אבל בריה, לא הוי! {ולהך לישנא דאמר ר' יוחנן: ב"אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" קמיפלגי - לפלוג נמי ר' יהודה בהא?!} <מאן דמתני הך לישנא, מתני הכי: **רבי יוחנן וריש לקיש**, דאמרי תרוייהו: במחלוקת שנויה, ורבנן היא!

המפלת כמין בהמה חיה, ועוף - בין טמאין בין טהורין - אם זכר, תשב לזכר, ואם נקבה, תשב לנקבה - ואם אין ידוע, תשב לזכר ולנקבה, דברי **רבי מאיר** -- אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: מאי טעמא דר' מאיר? הואיל ונאמרה בו "יצירה" כאדם! {אלא מעתה, המפלת דמות תנין, תהא אמו טמאה לידה, הואיל ונאמר בו "יצירה" כאדם, שנאמר: (בראשית א) "ויברא אלהים את התנינים הגדולים"?} אמרי: דנין "יצירה" מ"יצירה", ואין דנין "בריאה" מ"יצירה"! {מאי נפקא מינה?!} - הא תנא **דבי רבי ישמעאל**: (ויקרא יד) "ושב הכהן", "ובא הכהן" - זו היא שיבה, זו היא ביאה?! ועוד, נגמר "בריאה" מ"בריאה", דכתיב: (בראשית א) "ויברא אלהים את האדם בצלמו"! אמרי: "ויברא" לגופיה, "וייצר" לאפנויי, ודנין "יצירה" מ"יצירה"! {אדרבה! "וייצר" לגופיה, "ויברא" לאפנויי, ודנין בריאה מבריאה?!} אלא "וייצר" מופנה משני צדדין - מופנה גבי אדם ומופנה גבי בהמה - "ויברא", גבי אדם מופנה - גבי תנינים אינו מופנה! {מאי מופנה גבי בהמה?} ^ אילימא מדכתיב: "ויעש אלהים את חית הארץ", וכתיב: (בראשית ב:יט) "ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה" - גבי תנין נמי, אפנויי מופנה, דכתיב: (בראשית א) "ואת כל רמש האדמה", וכתיב: "ויברא אלהים את התנינים הגדולים"! <רמש" דכתיב התם, דיבשה הוא!

{ומאי נפקא מינה בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין?} אנפקא מינה, דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל** משום **רבי ישמעאל**: כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר, אין למדין הימנה; מופנה מצד אחד, **לרבי ישמעאל** למדין ואין משיבין, **לרבנן** למדין

מחברת נדה - ג

ומשיבין; מופנה משני צדדין, דברי הכל למדין ואין משיבין!
גורבי ישמעאל, מאי איכא בין מופנה מצד אחד למופנה משני
צדדין? אנפקא מינה דהיכא דאיכא מופנה מצד אחד ומופנה
משני צדדין, שבקינן מופנה מצד אחד **(כג,א)** וילפינן מופנה משני
צדדין! ולהכי אפניה רחמנא לבהמה משני צדדין, כי היכי דלא
נגמר מן מופנה מצד אחד!

רב אחא בריה דרבא מתני לה משמיה **דרבי אלעזר** לקולא: כל
גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר, למדין ומשיבין; מופנה מצד
אחד, לרבי ישמעאל למדין ואין משיבין, לרבנן למדין ומשיבין;
מופנה משני צדדין, דברי הכל למדין ואין משיבין

גורבנן, מאי איכא בין מופנה מצד אחד לשאינה מופנה כל
עיקר? אנפקא מינה היכא דמשכחת לה מופנה מצד אחד ושאינה
מופנה כל עיקר, ולאן להאי אית ליה פירכא ולאן להאי אית ליה
פירכא - שבקינן שאינה מופנה כל עיקר וגמרינן ממופנה מצד
אחד!

{והכא, מאי פירכא איכא? אמשום דאיכא למיפרך: מה לאדם,
שכן מטמא מחיים

וכן אמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: היינו טעמא דר' מאיר,
הואיל ונאמרה בו "יצירה" כאדם {אמר ליה **רבי אמני**: אלא
מעתה, המפלת דמות הר, אמו טמאה לידה, שנאמר: (עמוס ד)
"כי הנה יוצר הרים ובורא רוח!"? אמר ליה: הר, מי קא מפלת?
אבן היא דקא מפלת! - ההוא "גוש" איקרי!

{אלא מעתה, המפלת רוח, תהא אמו טמאה לידה, הואיל ונאמרה
בו "בריאה" כאדם, דכתיב: (עמוס ד) "ובורא רוח!"? וכי תימא:
לא מופנה, מדהוה ליה למכתב "יוצר הרים ורוח", וכתיב: "ובורא
רוח", שמע מינה לאפנויי?! אמר ליה: דנין דברי תורה מדברי
תורה, ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה!

רבה בר בר חנה אמר **רבי יוחנן**: היינו טעמא דר' מאיר, הואיל
ועיניהם דומות כשל אדם!

{אלא מעתה, המפלת דמות נחש, תהא אמו טמאה לידה, הואיל
וגלגל עינו עגולה כשל אדם?! ~ וכי תימא הכי נמי, ליתני "נחש"?!
כאי תנא "נחש", הוה אמינא: בנחש הוא דפליגי רבנן עליה דר'
מאיר, דלא כתיב ביה "יצירה" - אבל בהמה וחיה לא פליגי,
דכתיבא ביה "יצירה"! {והא גבי מומין קתני לה: את שגלגל עינו

עגול כשל אדם?! <לא קשיא! - הא באוכמא, הא בציריא!

רבי ינאי אמר: היינו טעמא דר' מאיר, הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם! {והרי עוף, דאין עיניו הולכות לפניו, וקאמר ר' מאיר דטמא?! <אמר **אביי**: בקריא וקיפופא - ובשאר עופות, לא! {מיתבי: ר' **חנינא בן גמליאל** אומר: נראין דברי ר' מאיר בבהמה וחיה, ודברי חכמים בעופות - מאי עופות? אילימא בקריא וקיפופא, מאי שנא בהמה וחיה, דעיניהן הולכות לפניהן כשל אדם - קריא וקיפופא נמי?! אלא פשיטא, בשאר עופות! - מכלל, דר' מאיר פליג בשאר עופות?! <חסורי מיחסרא, והכי קתני: ר' **חנינא בן גמליאל** אומר: נראין דברי ר' מאיר בבהמה וחיה, והוא הדין לקריא וקיפופא, ודברי חכמים בשאר עופות - שאף ר' מאיר לא נחלק עמהם אלא בקריא וקיפופא, אבל בשאר עופות מודי להו! {והתניא: אמר ר' **אלעזר בר' צדוק**: המפלת מין בהמה וחיה, לדברי ר' מאיר ולד - ולדברי חכמים, אינו ולד. ובעופות, תיבדק. ~למאן תיבדק? לאו לדברי ר' מאיר, דאמר: קריא וקיפופא אין, שאר עופות לא?! <אמר **רב אחא בריה דרב איקא**: לא! תיבדק לרבנן, דאמרי: קריא וקיפופא אין, שאר עופות לא! &ומאי שנא קריא וקיפופא מבהמה וחיה? <הואיל ויש להן לסתות כאדם!

בעא מיניה **רבי ירמיה מר' זירא**: &לר' מאיר, דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא - קבל בה אביה קידושין, מהו? #&למאי נפקא מינה? <לאיתסורי באחותה! - &למימרא דחיי! והאמר **רב יהודה** אמר **רב**: לא אמרה ר' מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים! # אמר **רב אחא בר יעקב**: עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי גיחוד, ולא גחיד

גופא: אמר **רב יהודה** אמר **רב**: לא אמרה רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים - אמר **רב ירמיה מדפתי**: (כג,ב) אף אנן נמי תנינא: המפלת כמין בהמה חיה ועוף, דברי ר' **מאיר**. **וחכמים** אומרים: עד שיהא בו מצורת אדם. והמפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקס, והיוצא מחותך - הבא אחריו בכור לנחלה, ואינו בכור לכהן - ואי סלקא דעתך דחיי, הבא אחריו בכור לנחלה, מי הוי? <אמר **רבא**: לעולם דחיי, ושאני התם, דאמר קרא: (דברים כא) "ראשית אונו" - מי שלבו דוה עליו - יצא זה, שאין לבו דוה עליו!

בעא מיניה **רב אדא בר אהבה מאביי**: לרבי מאיר, דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא - אדם במעי בהמה, מאי? #למאי נפקא מיניה? כלאשתרווי באכילה! #} ותפשוט ליה מהא דר' יוחנן, דאמר ר' **יוחנן**: השוחט את הבהמה, ומצא בה דמות יונה, אסורה באכילה אהכי השתא - התם, לא פרסות איכא, ולא פרסה איכא - הכא, נהי דפרסות ליכא, פרסה מיהא איכא!

וחכמים אומרים: כל שאין בו מצורת אדם, אינו ולד -- אמר **רב ירמיה בר אבא** אמר **רב**: הכל מודים: גופו תייש ופניו אדם, אדם; גופו אדם ופניו תייש, ולא כלום. לא נחלקו אלא שפניו אדם ונברא בעין אחת כבהמה, שרבי מאיר אומר: מצורת אדם, **וחכמים** אומרים: כל צורת אדם

{אמר לו **לרב ירמיה בר אבא**: והא איפכא תניא: ר' מאיר אומר: כל צורת, וחכמים אומרים: מצורת?! אאמר להו: אי תניא, תניא! אמר ר' **ירמיה בר אבא** אמר **רבי יוחנן**: מצת, והגבינים, והעינים, והלסתות, וגבות הזקן - עד שיהו כולם כאחד

רבא אמר **חסא**: מצת, והגבן, והעין, והלסת, וגבת הזקן - עד שיהו כולם כאחת

ולא פליגי - הא כמאן דאמר "כל צורת", הא כמאן דאמר "מצורת"

{מיתיבי: צורת פנים שאמרו, אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין, חוץ מן האוזן - למימרא, דמחד נמי סגי?! אאמר **אביי**: כי תניא ההיא, לעכב תניא, וכמאן דאמר "כל צורת"! אאאיבעית, אימא: לעולם כמאן דאמר "מצורת", ומאי "אחד"? אחד אחד!

אמר **רבא**: נברא בעין אחת ובירך אחד - מן הצד, אמו טמאה - באמצע, אמו טהורה

אמר **רבא**: ושטו נקוב, אמו טמאה - ושטו אטום, אמו טהורה

תנו רבנן: המפלת גוף אטום, אין אמו טמאה לידה גואיזהו גוף אטום? **ארבי** אומר: כדי שינטל מן החי וימות! גוכמה ינטל מן החי וימות? **ארבי זכאי** אומר: **(כד,א)** עד הארכובה <<**ארבי ינאי** אומר: עד לנקביו <<ר' **יוחנן** אומר משום **רבי יוסי בן יהושע**: עד מקום טבורו

בין רבי זכאי לרבי ינאי, איכא בינייהו טרפה חיה - מר סבר: טרפה חיה, ומר סבר: טרפה אינה חיה. בין ר' ינאי לר' יוחנן,

מחברת נדה - ג

איכא בינייהו דר' אלעזר, דאמר **רבי אלעזר**: ניטל ירך וחלל שלה, נבלה

אמר **רב פפא**: מחלוקת מלמטה למעלה - אבל מלמעלה למטה, אפילו כל דהו טהורה. וכן אמר **רב גידל** אמר **רבי יוחנן**: המפלת את שגולגלתו אטומה, אמו טהורה

ואמר **רב גידל** אמר **רבי יוחנן**: המפלת כמין אפקתא דדיקלא, אמו טהורה

איתמר: המפלת מי שפניו מוסמסים - **רבי יוחנן** אמר: אמו טמאה. **ריש לקיש** אמר: אמו טהורה {איתביה ר' יוחנן לריש לקיש: המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה, אמו טמאה לידה, ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה - ואם איתא, ליתני: שמא מגוף אטום אן ממי שפניו מוסמסין?!

|אמר **רב פפי**: בפניו מוסמסין, כולי עלמא לא פליגי דטמאה - כי פליגי בפניו טוחות. ואיפכא איתמר: **רבי יוחנן** אמר: אמו טהורה, **וריש לקיש** אמר: אמו טמאה

{ולותביה ריש לקיש לרבי יוחנן מהא?! <משום דשני ליה: היינו גוף אטום, היינו מי שפניו טוחות!

בני רבי חייא נפיק לקרייתא. אתו לקמיה דאבוהון. אמר להם: &כלום בא מעשה לידכם? אמרו לו: פנים טוחות בא לדינו, וטימאנו! אמר להם: צאו וטהרו מה שטמאתם! מאי דעתיכו? לחומר? חומר דאתיא לידי קולא היא, דקיהביתו לה ימי טוהר!

איתמר: המפלת בריה שיש לה שני גבים ושני שדראות - אמר **רב**: באשה אינו ולד; בבהמה אסור באכילה. ו**שמואל** אמר: באשה ולד, בבהמה מותר באכילה

&במאי קמיפלגי? <בדרב חנין בר אבא, דאמר **רב חנין בר אבא**: השסועה, בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות - **רב** אמר: בריה בעלמא ליתא, וכי אגמריה רחמנא למשה, במעי אמה אגמריה. ו**שמואל** אמר: בריה בעלמא ליתא, וכי אגמריה רחמנא למשה, בעלמא אגמריה - אבל במעי אמה, שריא

{איתביה **רב שימי בר חייא לרב**: **רבי חנינא בן אנטיגנוס** אומר: כל שיש לו שני גבין ושני שדראות, פסול לעבודה - אלמא דחיי

מחברת נדה - ג

אמר ליה: שימי את! ששדרתו עקומה!

{מיתבי: יש בעוברין שהן אסורין: בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה. הימנו ולמטה אסור - יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות - מאי "יצא"? לאו "יצא מכלל עוברין", שאפילו במעי אמן אסורין?!

רב מתרץ לטעמיה, ושמואל מתרץ לטעמיה - ארב מתרץ לטעמיה: בן ארבעה לדקה, בן שמנה לגסה. הימנו ולמטה, אסור - במה דברים אמורים? כשיצא לאויר העולם! אבל במעי אמו, שרי - יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות, דאפילו במעי אמו נמי אסור! (כדב) <אשמאל מתרץ לטעמיה: בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה, הימנו ולמטה אסור - במה דברים אמורים? בשלא כלו לו חדשיו! אבל כלו לו חדשיו, מותר - יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות, דאף על גב דכלו לו חדשיו - אם יצא לאויר העולם, אסור - במעי אמו, שרי!

תני תנא קמיה **דרב**: המפלת בריית גוף שאינו חתוך, ובריית ראש שאינו חתוך - יכול תהא אמו טמאה לידה? תלמוד לומר: (ויקרא יב:ב,ג) "אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים ... וביום השמיני ימול בשר ערלתו" - מי שראוי לברית שמנה - יצאו אלו, שאינן ראויין לברית שמנה. אמר ליה **רב**: וסיים בה הכי: ושיש לו שני גבין ושני שדראות!

רבי ירמיה בר אבא סבר למעבד עובדא כוותיה דשמואל. אמר ליה **רב הונא**: מאי דעתך? לחומר? חומר דאתי לידי קולא הוא, דקיהבת לה דמי טוהר! עביד מיהא כותיה דרב, דקיימא לן: הלכתא כרב באיסורי, בין לקולא בין לחומר!

אמר **רבא**: הרי אמרו: אשה יולדת לתשעה ויולדת לשבעה; בהמה גסה יולדת לתשעה - יולדת לשבעה או לא ילדה?

{אמר **רב נחמן בר יצחק**: תא שמע: הימנו ולמטה, אסור. מאי? לאו אגסה?! לא! אדקה! {האי מאי?! אי אמרת בשלמא, אגסה, אצטריך - סלקא דעתך אמינא: הואיל ובאשה חיי, בבהמה נמי חיי - קמשמע לן דלא חיי - אלא אי אמרת אדקה איתמר, פשיטא! בת תלתא ירחי מי קא חיי?! אצטריך! - סלקא דעתך אמינא: כל בציר תרי ירחי חיי - קמשמע לן!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: המפלת דמות לילית, אמו טמאה

מחברת נדה - ג

לידה. ולד הוא, אלא שיש לו כנפים. תניא נמי הכי: אמר ר' יוסי: מעשה בסימוני, באחת שהפילה דמות לילית, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: ולד הוא, אלא שיש לו כנפים!

המפלת דמות נחש - הורה **חנינא**, בן אחיו של **רבי יהושע**: אמו טמאה לידה. הלך ר' יוסף וספר דברים לפני רבן גמליאל. שלח לו לרבי יהושע: "הנהג בן אחיך ובא!" בהליכתו, יצתה כלת חנינא לקראתו. אמרה לו: "רבי! המפלת כמין נחש, מהו?" אמר לה: "אמו טהורה!" אמרה לו: "גוהלא משמך אמרה לי חמותי: אמו טמאה!?" ואמר לה: "גמאיזה טעם?" <"הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם!" - מתוך דבריה, נזכר רבי יהושע. שלח לו לרבן גמליאל: "מפי הורה חנינא!"

אמר **אביי**: שמע מינה: צורבא מרבנן דאמר מילתא, לימא בה טעמא, דכי מדכרו ליה, מדכר!

משנה: המפלת שפיר מלא מים, מלא דם, מלא גנונים - אינה חוששת לולד. ואם היה מרוקם, תשב לזכר ולנקבה. המפלת סנדל או שליא, תשב לזכר ולנקבה

גמרא: {בשלמא דם ומים - לא כלום היא. אלא גנונים, ניחוש שמא ולד הוה ונימוח!} אמר **אביי**: ככמה יין חי שתת אמו של זה, שנמוח עוברה בתוך מעיה?! <<**רבא** אמר: "מלא" תנן, ואם איתא דאתמוחי אתמח, מחסר חסר! <<**רב אדא בר אהבה** אמר: "גוונים" תנן, ואם איתא דאתמוחי אתמח, כולה בחד גוונא הוי קאי!

תניא: **אבא שאול** אומר: קובר מתים הייתי, והייתי מסתכל בעצמות של מתים. השותה יין חי, עצמותיו שרופין; מזוג, עצמותיו סכויין; כראוי, עצמותיו משוחין. וכל מי ששתייתו מרובה מאכילתו, עצמותיו שרופין; אכילתו מרובה משתייתו, עצמותיו סכויין; כראוי, עצמותיו משוחין

תניא: **אבא שאול** אומר, ואיתימא **רבי יוחנן**: קובר מתים הייתי. פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית של מת, ורצתי אחריו שלש פרסאות, וצבי לא הגעתי, וקולית לא כלתה. כשחזרתי לאחורי, אמרו לי: של עוג מלך הבשן היתה!

מחברת נדה - ג

תניא: **אבא שאול** אומר: קובר מתים הייתי. פעם אחת, נפתחה מערה תחת, ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי. כשחזרתי לאחורי, אמרו: עין של אבשלום היתה. ושמא תאמר: אבא שאול ננס הוה - אבא שאול ארוך בדורו הוה, ורבי טרפון מגיע לכתפו; ור' טרפון ארוך בדורו הוה, ור' מאיר מגיע לכתפו; רבי מאיר ארוך בדורו הוה, ורבי מגיע לכתפו; רבי ארוך בדורו הוה, ורבי חייא מגיע לכתפו; רב ארוך בדורו הוה, ורב יהודה מגיע לכתפו; רב ארוך בדורו הוה, ורב יהודה מגיע לכתפו; ורב יהודה ארוך בדורו הוה, ואדא דיילא מגיע לכתפו. **(כה,א)** פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה לאדא דיילא עד פלגיה; וכולי עלמא קאי לפרשתבינא דפומבדיתא עד חרציה

שאלו לפני **רבי**: המפלת שפיר מלא בשר, מהו? אמר להם: לא שמעתי. אמר לפניו **ר' ישמעאל בר' יוסי**: כך אמר אבא: מלא דם, טמאה נדה; מלא בשר, טמאה לידה. אמר ליה: אילמלי דבר חדש אמרת לנו משום אביך, שמענוך - עכשיו, מדהא קמייתא כיחידאה קאמר כסומכוס, שאמר משום ר' מאיר - הא נמי, שמא כרבי יהושע אמרה, ואין הלכה כר' יהושע, דתניא: המפלת שפיר שאינו מרוקם, **ר' יהושע** אומר: ולד, **וחכמים** אומרים: אינו ולד! אמר **ר' שמעון בן לקיש** משום **ר' אושעיא**: מחלוקת בעכור, אבל בצלול, דברי הכל אינו ולד. ור' **יהושע בן לוי** אמר: בצלול מחלוקת

איבעיא להו: בצלול מחלוקת, אבל בעכור דברי הכל ולד? או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת? - תיקו!

{מיתבי: את זו דרש **ר' יהושע בן חנניא**: (בראשית ג) "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" - מלמד שאין הקב"ה עושה עור לאדם אלא אם כן נוצר! - אלמא בעור תליא מילתא - לא שנא עכור, ולא שנא צלול! - אי אמרת בשלמא, בצלול מחלוקת, היינו דאיצטריך קרא - אלא אי אמרת בעכור מחלוקת, למה לי קרא?! סברא בעלמא הוא! - אלא שמע מינה: בצלול מחלוקת! - שמע מינה!

וכן אמר **ר' נחמן** אמר **רבה בר אבנה**: מחלוקת בעכור, אבל בצלול, דברי הכל אינו ולד!

{איתביה **רבא** ל**ר' נחמן**: אלא אמרו: סימן ולד בבהמה דקה טינוף; בגסה, שליא; באשה, שפיר ושליא - ואילו שפיר בבהמה לא פטר! - אי אמרת בשלמא, בצלול מחלוקת - משום הכי, אשה,

מחברת נדה - ג

דרבי בה קרא, פטר בה שפיר - בבהמה, דלא רבי קרא, לא פטר
בה שפיר - אלא אי אמרת בעכור מחלוקת, מכדי סברא הוא,
מאי שנא אשה, ומאי שנא בהמה?!

אמי סברת רבי יהושע מפשט פשיט ליה?! רבי יהושע ספוקי
מספקא ליה, ואזיל הכא לחומרא, והכא לחומרא! - גבי אשה,
דממונא הוא, ספק ממונא לקולא; גבי בהמה, דאיסורא הוא,
דאיכא לגבי גיזה ועבודה ספק איסורא, לחומרא! - הכי נמי גבי
אשה, ספק טומאה לחומרא?!

{ומי מספקא ליה?! והא קרא קאמר?! אמדרבנן, וקרא אסמכתא
בעלמא הוא!

אמר ליה **רב חנינא בר שלמיא לרב**: הא רבי, הא ר' ישמעאל בר'
יוסי, והא רבי אושעיא, והא רבי יהושע בן לוי - מר, כמאן סבירא
ליה? אמר ליה: אני אומר: אחד זה ואחד זה, אינה חוששת!
ושמואל אמר: אחד זה ואחד זה, חוששת. ואזדא שמואל לטעמיה,
דכי אתא **רב דימי**, אמר: מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא, לבר
מההוא שפירא דאתא לקמיה דשמואל, דמנח עליה חוט השערה
מהאי גיסא, וחזיא מהאי גיסא - אמר: אם איתא דולד הואי, לא
הוה זיג כולי האי!

ואם היה מרוקס, תשב לזכר ולנקבה -- תנו רבנן: גאיזהו שפיר
מרוקס? - **אבא שאול** אומר: תחלת ברייתו מראשו, ושתי עיניו
כשתי טיפין של זבוב. תני **רבי חייא**: מרוחקין זה מזה. שני
חוטמין, כשתי טיפים של זבוב. תני **רבי חייא**: ומקורבין זה לזה.
ופיו מתוח כחוט השערה, וגויתו כעדשה. ואם היתה נקבה, נדונה
כשעורה לארכה. וחתוך ידים ורגלים אין לו. ועליו מפורש בקבלה:
(איוב י) "הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני עור ובושר תלבישני
ועצמות וגידים תסוככני חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה
רוחי"

ואין בודקין אותו במים, שהמים עזין (**כה,ב**) וטורדין אותו. אלא
בודקין אותו בשמן, שהשמן רך ומצחצחו. ואין רואין אלא בחמה

כיצד בודקין אותו? וכיצד בודקין אותו?! כדאמרינן! |אלא
במה בודקין אותו, לידע אם זכר הוא אם נקבה היא? **אבא**
שאול בר נש, ואמרי לה: **אבא שאול בר רמש** אומר: מביא קיסם
שראשו חלק, ומנענע באותו מקום - אם מסכסך, בידוע שזכר

מחברת נדה - ג

הוא - ואם לאו, בידוע שנקבה היא. אמר ר' נחמן אמר רבה בר אבון: לא שנו אלא מלמטה למעלה, אבל מן הצדדין, אימא: כותלי בית הרחם נינהו

אמר ר' אדא בר אהבה: תנא: אם היתה נקבה, נדונה כשעורה סדוקה {מתקיף לה ר' נחמן: ודילמא חוט של ביצים נינהו? אמר אביי: השתא ביצים גופייהו לא ידיעי - חוט של ביצים ידיעי?!

אמר ר' עמרם: תנא: שני ירכותיו כשני חוטין של זהורית - ואמר ר' עמרם עלה: כשל ערב. ושני זרועותיו כשני חוטין של זהורית - ואמר ר' עמרם עלה: כשל שתי

אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא! לא תעביד עובדא עד שישעיר! {ומי אמר שמואל הכי?! והאמר שמואל: אחת זו ואחת זו, חוששת?!} אמר רב אמי בר שמואל: לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל: לחוש חוששת - ימי טהרה, לא יהיבין לה עד שישעיר! {למימרא דמספקא ליה לשמואל?! והא הוא שפירא דאתאי לקמיה דמר שמואל. אמר: "הא בר ארבעין וחד יומא" - וחשיב מיומא דאזלא לטבילה עד ההוא יומא, ולא הוה אלא ארבעין יומין. ואמר להו: "האי בנדה בעל!" כפתיה, ואודי! אשאני שמואל, דרב גובריה!

המפלת סנדל או שליא, תשב לזכר ולנקבה -- תנו רבנן: סנדל דומה לדג של ים. מתחלתו ולד הוא, אלא שנרצף. רבן שמעון בן גמליאל אומר: סנדל דומה ללשון של שור הגדול

משום רבותינו העידו: סנדל צריך צורת פנים. אמר ר' יהודה אמר שמואל: הלכה: סנדל צריך צורת פנים. אמר ר' אדא אמר ר' יוסף אמר ר' יצחק: סנדל צריך צורת פנים, ואפילו מאחוריו - משל לאדם שסטר את חבירו, והחזיר פניו לאחוריו

בימי רבי ינאי בקשו לטהר את הסנדל שאין לו צורת פנים. אמר להם ר' ינאי: טיהרתם את הוולדות! {והתניא: משום רבותינו העידו: סנדל צריך צורת פנים?!} אמר רב ביבי בר אביי אמר רבי יוחנן: מעדותו של רבי נחוניא נשנית משנה זו! אמר רבי זעירא: זכה בה רב ביבי בשמעתיה, דאנא והוא הוינא יתבינן קמיה דרבי יוחנן כי אמרה להא שמעתא, וקדם איהו ואמר, וזכה בה

{למה הזכירו סנדל? והלא אין סנדל שאין עמו ולד?!} אי דאתילידא נקבה בהדיה, הכי נמי! - הכא במאי עסקינן?

דאתיליד זכר בהדיה! מהו דתימא? הואיל ואמר **רב יצחק בר אמאי**: אשה מזרעת תחילה, יולדת זכר; איש מזרע תחלה, יולדת נקבה - מדהא זכר, הא נמי זכר - קמשמע לן: אימא: שניהם הזרעו בבת אחת, האי זכר והאי נקבה! <דבר אחר: שאם תלד נקבה לפני שקיעת החמה, וסנדל לאחר שקיעת החמה, מונה תחלת נדה לראשון, ותחלת נדה לאחרון!

סנדל דתנן **(כו,א)** גבי בכורות, למאי הלכתא? אלבא אחריו, בכור לנחלה ואין בכור לכהן!

סנדל דתנן גבי כריתות, למאי הלכתא? אשאם תלד ולד דרך דופן וסנדל דרך רחם, דמייתא קרבן אסנדל לרבי שמעון, דאמר יוצא דרך דופן ולד מעליא הוא, מאי איכא למימר?! <אמר **רבי ירמיה**: שאם תלד ולד בהיותה גויה, וסנדל לאחר שנתגיירה, דמייתא קרבן אסנדל!

אמרוה רבנן קמיה **דרב פפא** {ומי איתנהו להני שינויי?! והא תניא: כשהן יוצאין, אין יוצאין אלא כרוכין?! <אמר **רב פפא**: שמע מינה: מכרך כריך ליה ולד לסנדל אפלגיה, ומשלחין ליה כלפי רישיה - גבי בכורות, כגון שיצאו דרך ראשיהם, דסנדל קדים ונפיק; גבי כריתות, שיצאו דרך מרגלותיהם, דולד קדים ונפיק

<<**רב הונא בר תחליפא** משמיה **דרבא** אמר: אפילו תימא מצומצמין, ואיפוך שמעתתא! - גבי בכורות, שיצאו דרך מרגלותיהם - ולד, דאית ביה חיותא, סריך ולא נפיק; סנדל, דלית ביה חיותא, שריק ונפיק. גבי כריתות, שיצאו דרך ראשיהן - ולד, דאית ביה חיותא, מדנפיק רישיה הוא לידה; סנדל, עד דנפיק רוביה

משנה: שליא בבית, הבית טמא. לא שהשליא ולד, אלא שאין שליא בלא ולד. **רבי שמעון** אומר: נימוק הולד עד שלא יצא

גמרא: תנו רבנן: שליא, תחלתה דומה לחוט של ערב, וסופה דומה כתורמוס. וחלולה כחצוצרת. ואין שליא פחותה מטפח. **רבי שמעון בן גמליאל** אומר: שליא דומה לקורקבן של תרנגולין, שהדקין יוצאין ממנה

תניא **רבי אושעיא**, זעירא דמן חבריא: חמשה שיעורן טפח, ואלו הן: שליא, שופר, שדרה, דופן סוכה, והאזוב. שליא - הא דאמרן; שופר - דתניא: כמה יהא שיעור שופר? פירש **רבי שמעון בן**

גמליאל: כדי שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן - טפח; שדרה, מה היא? כדאמר ר' **פרנך** אמר **רבי יוחנן:** שדרו של לולב צריך שיהא יוצא מן ההדס טפח; דופן סוכה - דתניא: שתיים כהלכתן, שלישית אפילו טפח; אזוב - דתני **רבי חייא:** אזוב טפח

אמר **רבי חנינא בר פפא:** דריש **שילא איש כפר תמרתא:** תלת מתניתא, ותרתי שמעתתא - שיעורא טפח; ותרתי?! חדא היא!
<אמר **אביי:** אימא: אמר **רבי חייא:** אזוב טפח!

{ותו ליכא?! והאיכא טפח על טפח על רום טפח מרובע, מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה?! <טפח קאמרינן - טפח על טפח לא קאמרינן!

{והא איכא אבן היוצא מן התנור טפח, ומן הכירה שלש אצבעות, חבור?! <כי קאמרינן, היכא דבציר מטפח לא חזי - אבל הכא, כל שכן דבציר מטפח, יד תנור הוא!

{והאיכא **(כו,ב)** תנורי בנות טפח?! דתניא: תנור, תחלתו ארבעה ושיריו ארבעה, דברי **רבי מאיר.** **וחכמים** אומרים: במה דברים אמורים? בגדול! - אבל בקטן, תחלתו כל שהוא. משתגמר מלאכתו. ושיריו ברובו ~ וכמה כל שהוא? אמר **רבי ינאי:** טפח! - שכן עושין תנורי בנות, טפח?! <בפלוגתא לא קמיירי!

השתא דאתית להכי, הא נמי פלוגתא היא! דקתני סיפא: אמר ר' **יהודה:** לא אמרו טפח אלא מן התנור ולכותל

{והאיכא מסגרת טפח?! <בדכתיבן לא קא מיירי!

{והאיכא כפורת טפח?! <בקדשים לא קמיירי!

{והאיכא: דיה לקורה שהיא רחבה טפח?! <בדרבנן לא קמיירי, אלא בדכתיבן ולא מפרשי שיעורייהו!

יטיב **רב יצחק בר שמואל בר מרתא** קמיה **דרב כהנא**, ויטיב וקאמר: אמר **רב יהודה** אמר **רב:** כל שלשה ימים הראשונים, תולין את השליא בולד - מכאן ואילך, חוששין לולד אחר. אמר ליה: וְגוּמִי אמר רב הכי?! והאמר **רב:** אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום?! - אישתיק <אמר ליה: דלמא כאן בנפל, כאן בבן קיימא! - אמר ליה: את אמרת לשמעתתיה דרב! בפירוש אמר **רב הכי:** הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא, כל שלשה ימים תולין את השליא בולד - מכאן ואילך, חוששין לולד אחר; ילדה ואחר כך הפילה שליא, אפילו מכאן ועד עשרה ימים אין חוששין לולד אחר!

שמואל ותלמידי דרב ורב יהודה הוו יתבי. חליף ואזיל **רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל** לאפייהו. באלי ואתי. אמר: אתי לן גברא דרמינן ליה בגילא דחטתא, ומרמי ומדחי! אדהכי, אתא. אמר ליה **שמואל**: ׀מאי אמר רב בשליא? אמר ליה: הכי אמר **רב**: אין תולין את השליא אלא בדבר של קיימא. שיילינהו שמואל לכל תלמידי דרב, ואמרי ליה הכי. הדר, חזייה לרב יהודה בישות

בעא מיניה **רבי יוסי בן שאול מרבי**: ׀המפלת דמות עורב ושליא, מהו? אמר ליה: אין תולין אלא בדבר שיש במינו שליא! ׀קשורה בו, מהו? אמר ליה: דבר שאינו שאלת!

{איתיביה: המפלת מין בהמה חיה ועוף, ושליא עמהן - בזמן שהשליא קשורה עמהן, אין חוששין לולד אחר - אין שליא קשורה עמהן, חוששין לולד אחר - הריני מטיל עליהן (**כז,א**) חומר שני ולדות, שאני אומר: שמא נמוח שפיר של שליא, ונמוח שליא של שפיר - תיובתא!

אמר **רבה בר שילא** אמר **רב מתנה** אמר **שמואל**: מעשה ותלו את השליא בולד עד עשרה ימים. ולא אמרו תולין אלא בשליא הבאה אחר הולד

אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: מעשה ותלו את השליא בולד עד עשרים ושלושה ימים. אמר ליה **רב יוסף**: עד עשרים וארבעה אמרת לן!

אמר **רב אחא בריה דרב עזרא** אמר **ר' יצחק**: מעשה ונשתהה הולד אחר חבירו שלשים ושלושה יום. אמר ליה **רב יוסף**: שלשים וארבעה אמרת לן!

{הניחא למאן דאמר יולדת לתשעה יולדת למקוטעין, משכחת לה - אחד נגמרה צורתו לסוף שבעה, ואחד נגמרה צורתו לתחלת תשעה - אלא למאן דאמר יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין, מאי איכא למימר?! אאיפוך שמעתתא: שלשים ושלושה לשליא, עשרים ושלושה לולד!

אמר **ר' אבין בר רב אדא** אמר **רב מנחם איש כפר שערים**, ואמרי לה: **בית שערים**: מעשה, ונשתהה ולד אחד אחר חבירו שלשה חדשים, והרי הם יושבים לפנינו בבית המדרש! ומאן נינהו? יהודה וחזקיה בני רבי חייא! ׀והא אמר מר: אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת?! אמר **אביי**: טיפה אחת היתה, ונתחלקה לשתים - אחד נגמרה צורתו בתחלת שבעה, ואחד בסוף תשעה!

שליא בבית, הבית טמא -- תנו רבנן: שליא בבית, הבית טמא. לא שהשליא ולד, אלא שאין שליא שאין ולד עמה, דברי רבי מאיר. **רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון** מטהרין. אמרו לו לרבי מאיר: וְאֵי אַתָּה מוֹדָה שֶׁאַסְּ הוֹצִיאָוּהוּ בִּסְפֵל לְבֵית הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא טְהוֹר?! אָמַר לֵהֶן: אַבְלָ! וְלִמָּה? לִפִּי שְׂאִינוּ! אָמְרוּ לוֹ: וְכִשְׁם שְׂאִינוּ בְּבֵית הַחִיצוֹן, כִּךְ אִינוּ בְּבֵית הַפְּנִימִי?! אָמַר לֵהֶן: אִינוּ דוֹמָה נִמוֹק פֶּעַם אַחַת לְנִמוֹק שְׁתֵּי פִעְמִים!

יְתִיב **רַב פַּפַּא** אַחֲרֵי דְרַב בִּיבִי קָמִיה דְרַב הַמְּנוֹנָא, וְיְתִיב וְקָאֵמַר: מַאי טַעְמָא דְרַבִּי שְׂמַעוֹן? קְסַבְרַ: כֹּל טוֹמְאָה שְׁנַתְעַרְבַּ בְּהַ מִמֵּין אַחַר, בְּטַלְהָ. אָמַר לֵהוּ **רַב פַּפַּא**: הֵיִינוּ נִמִּי טַעְמִיִּיהוּ דְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי. אַחִיכּוֹ עֲלִיהָ. וְמַאי שְׂנָא?! פְּשִׁיטָא! אָמַר **רַב פַּפַּא**: אֲפִילוּ כִּי הָא מִילְתָּא, לִימָא אִינִישׁ וְלֹא נִשְׁתּוֹק קָמִיה רַבִּיהָ! מִשּׁוּם שְׂנֵאֵמַר: (מְשַׁלִּי ל) "אִם נִבְלַת בְּהַתְּנַשָּׂא, וְאִם זְמוֹת יָד לְפָה!"

וְאִזְדָּא רַבִּי שְׂמַעוֹן לְטַעְמִיהָ, דְתַנִּיא: מִלָּא תְרוּד רַקֵּב שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ עֶפֶר כֹּל שֶׁהוּ, טַמָּא. וְרַבִּי שְׂמַעוֹן מְטַהֵר ~ וְמַאי טַעְמָא דְרַבִּי שְׂמַעוֹן? אָמַר **רַבְהִי**: אֲשַׁכְּחֵתִינְהוּ לְרַבֵּנָן דְּבִי רַב דִּיתְבִּי וְקָאֵמַרִי: אֵי אֲפִשֵׁר שְׁלֹא יִרְבוּ שְׁתֵּי פְרִידוֹת עֶפֶר עַל פְּרִידָה אַחַת שֶׁל רַקֵּב, וְחִסִּיר לִיהָ! וְאִמְנָא לֵהוּ: וְאִדְרַבְהָ! אֵי אֲפִשֵׁר שְׁלֹא יִרְבוּ שְׁתֵּי פְרִידוֹת רַקֵּב עַל (כַּזְב) פְּרִידָה אַחַת עֶפֶר, וְנִפִּישׁ לִיהָ שִׁיעוּרָא?! | אֲלֹא אָמַר **רַבְהִי**: הֵיִינוּ טַעְמָא דְרַבִּי שְׂמַעוֹן, סוּפוֹ כְּתַחֲלָתוֹ - מַה תַּחֲלָתוֹ, נַעֲשֶׂה לוֹ דְּבַר אַחַר גְּנִילוֹן - אִף סוּפוֹ, נַעֲשֶׂה לוֹ דְּבַר אַחַר גְּנִילוֹן!

וְמַאי הִיא? אֲדַתְנִיא: וְאִיזְהוּ מֵת שִׁישׁ לוֹ רַקֵּב, וְאִיזְהוּ מֵת שְׂאִין לוֹ רַקֵּב? - נִקְבֵּר עֵרוֹם בְּאֵרוֹן שֶׁל שִׁישׁ, אוֹ עַל גְּבִי רִצְפָה שֶׁל אַבְנִים - זֶהוּ מֵת שִׁישׁ לוֹ רַקֵּב. וְאִיזְהוּ מֵת שְׂאִין לוֹ רַקֵּב? - נִקְבֵּר בְּכִסּוֹתוֹ, אוֹ בְּאֵרוֹן שֶׁל עֶץ, אוֹ עַל גְּבִי רִצְפָה שֶׁל לְבָנִים - זֶהוּ מֵת שְׂאִין לוֹ רַקֵּב! - וְלֹא אָמְרוּ רַקֵּב אֲלֹא לְמַת בְּלִבָּד - לְמַעוּטֵי הַרוּג, דְּלֹא

גּוֹפָא: מִלָּא תְרוּד רַקֵּב שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ עֶפֶר כֹּל שֶׁהוּא, טַמָּא. וְרַבִּי שְׂמַעוֹן מְטַהֵר. מִלָּא תְרוּד רַקֵּב שְׁנַתְפַּזֵּר בְּבֵית, הַבֵּית טַמָּא. וְרַבִּי שְׂמַעוֹן מְטַהֵר - וְצָרִיכָא! דְּאֵי אֲשַׁמְעִינָן קָמִיתָא - בַּהֵיא קָאֵמַרִי רַבֵּנָן, מִשּׁוּם דְּמַכְנִיף - אַבְל נִתְפַּזֵּר, אִימָא: מוֹדוּ לוֹ לְרַבִּי שְׂמַעוֹן, דְּאִין מֵאֵהִיל וְחוּזַר וְמֵאֵהִיל; וְאֵי אֲשַׁמְעִינָן בַּהּ - בַּהּ אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן דְּאִין מֵאֵהִיל וְחוּזַר וְמֵאֵהִיל - אַבְל בַּהּ, אִימָא: מוֹדָה לֵהוּ לְרַבֵּנָן - צָרִיכָא!

תַּנִּיא אִידָךְ: מִלָּא תְרוּד וְעוֹד עֶפֶר בֵּית הַקְּבֵרוֹת, טַמָּא. וְרַבִּי שְׂמַעוֹן

מחברת נדה - ג

מטהר. מאי טעמייהו דרבנן? לפי שאי אפשר למלא תרוד ועוד
עפר בית הקברות שאין בו מלא תרוד רקב!

השתא דאמרת טעמא דרבי שמעון משום סופו כתחלתו - גבי
שליא מאי טעמא? <אמר **רבי יוחנן**: משום בטול ברוב נגעו בה!

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר **רבי יוחנן**: רבי שמעון ור'
אליעזר בן יעקב אמרו דבר אחד - רבי שמעון הא דאמרן; רבי
אליעזר, דתניא: **רבי אליעזר בן יעקב** אומר: בהמה גסה ששפעה
חררת דם - הרי זו תקבר, ופטורה מן הבכורה ~ ותני **רבי חייא**
עלה: אינה מטמאה, לא במגע ולא במשא, ומאחר שאינה מטמאה
לא במגע ולא במשא, אמאי תקבר? <כדי לפרסמה שהיא פטורה
מן הבכורה! - אלמא ולד מעליא הוא! <ואמאי תני רבי חייא אינה
מטמאה, לא במגע ולא במשא? <אמר **רבי יוחנן**: משום בטול
ברוב נגעו בה!

אמר ר' **אמי** אמר **רבי יוחנן**: ומודה רבי שמעון שאמו טמאה
לידה. אמר **ההוא סבא לרבי אמי**: אסברא לך טעמא דרבי יוחנן:
דאמר קרא: (ויקרא יב) "אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת
ימים" - אפילו לא ילדה אלא כעין שהזריעה, טמאה לידה
ריש לקיש אמר: שפיר שטרפוהו במימיו, נעשה כמת שנתבלבלה
צורתו

אמר ליה **רבי יוחנן לריש לקיש**: <מת שנתבלבלה צורתו, מנלן
דטהור? אילימא מהא דאמר **רבי שבתאי** אמר ר' **יצחק מגדלאה**,
ואמרי לה אמר ר' **יצחק מגדלאה** אמר ר' **שבתאי**: מת שנשרף
ושלדו קיימת, טמא. מעשה היה, וטמאו לו פתחים גדולים, (**כח, א**)
וטהרו לו פתחים קטנים. וקא דייקת מינה: טעמא דשלדו קיימת -
הא לאו הכי, טהור - אדרבה! - דוק מינה להאי גיסא: שלדו
קיימת, הוא דטהרו לו פתחים קטנים - הא לאו הכי, פתחים
קטנים נמי טמאין, דכל חד וחד חזי לאפוקי חד חד אבר!

אמר ליה **רבינא לרב אשי**: <ר' יוחנן, דאמר כמאן? <כר' אליעזר,
דתנן: אפר שרופין, ר' **אליעזר** אומר: שיעורו ברובע!

<היכי דמי מת שנשרף ושלדו קיימת? <אמר **אביי**: כגון ששרפו על
גבי קטבלא <<**רבא** אמר: כגון ששרפו על גבי אפודרים <<**רבנא**
אמר: כגון דאיחרכי אחרוכי

תנו רבנן: המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה, אמו טמאה לידה, ואין
חוששין שמא מגוף אטום באו

רב חסדא ורבה בר רב הונא, דאמרי תרוייהו: אין נותנין לה ימי טוהר גמאי טעמא? אימא: הרחיקה לידתה! {מתלב רב יוסף: המפלת, ואין ידוע מה הפילה, תשב לזכר ולנקבה - ואי סלקא דעתך כל כהאי גוונא אימא הרחיקה לידתה - לתני: "ולנדה!"? אמר **אביי**: אי תנא "לנדה", הוה אמינא: מביאה קרבן ואינו נאכל - קמשמע לן דנאכל!

אמר **רב הונא**: הוציא עובר את ידו והחזירה, אמו טמאה לידה, שנאמר: (בראשית לח) "ויהי בלדתה ויתן יד" {מתלב רב יהודה: הוציא עובר את ידו, אין אמו חוששת לכל דבר?!? אמר **רב נחמן**: לדידי מיפרשא לי מיניה **דרב הונא**: לחוש, חוששת - ימי טוהר, לא יהבינן לה עד דנפיק רוביה! והא "אין אמו חוששת לכל דבר" קאמר?!? אמר **אביי**: אינה חוששת לכל דבר מדאורייתא - אבל מדרבנן, חוששת! והא קרא קאמר?!? אמר רבנן, וקרא אסמכתא בעלמא!

משנה: המפלת טומטום ואנדרוגינוס, תשב לזכר ולנקבה; טומטום וזכר, אנדרוגינוס וזכר, תשב לזכר ולנקבה; טומטום ונקבה, אנדרוגינוס ונקבה, תשב לנקבה בלבד

יצא מחותך או מסורס, משיצא רובו הרי הוא כילוד. יצא כדרכו, עד שיצא רוב ראשו. ואיזהו רוב ראשו? משיצא פדחתו!

גמרא: {השתא טומטום לחודיה ואנדרוגינוס לחודיה, אמר תשב לזכר ולנקבה - טומטום וזכר, אנדרוגינוס וזכר, מיבעיא?!? **אביי** טריד! - מהו דתימא? הואיל ואמר **ר' יצחק**: אשה מזרעת תחלה, יולדת זכר; איש מזרע תחלה, יולדת נקבה - אימא: מדהאי זכר, האי נמי זכר - קמשמע לן: אימא: שניהם הזרעו בבת אחת, זו זכר וזה נקבה!

אמר **ר' נחמן** אמר **רב**: טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם, אין חייבין על ביאת מקדש, ואין שורפין עליהם את התרומה. ראו לובן ואודם כאחד, אין חייבין על ביאת מקדש, אבל שורפין עליהם את התרומה, שנאמר: (במדבר ה:ג) "מזכר ועד² נקבה **כח**, **ב**) תשלחו" - זכר ודאי, נקבה ודאית - ולא טומטום ואנדרוגינוס!

^ לימא מסייע ליה: טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם,

2 כך היא הגרסה לפננו, אבל בפסוק "עד" ולא "ועד"

אין חייבין על ביאת מקדש, ואין שורפין עליהם את התרומה. ראו לובן ואודם כאחת, אין חייבין על ביאת מקדש, אבל שורפין עליהם את התרומה - מאי טעמא? לאו משום שנאמר: "מזכר ועד נקבה תשלחו" - זכר ודאי, נקבה ודאית - ולא טומטום ואנדרוגינוס!

אמר **עולא**: לא! הא מני? ר' אליעזר היא, דתנן: **רבי אליעזר** אומר: (ויקרא ה:ב) "השרץ³ ... ונעלם ממנו" - על העלם שרץ הוא חייב, ואינו חייב על העלם מקדש. **רבי עקיבא** אומר: "ונעלם ממנו ... והוא טמא" - על העלם טומאה הוא חייב, ואינו חייב על העלם מקדש - ואמרינן: גמאי בינייהו? אומר **חזקיה**: שרץ ונבלה איכא בינייהו! דרבי אליעזר סבר: בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי, אי בנבילה איטמי. ור' **עקיבא** סבר: לא בעינן! - לאו אמר **רבי אליעזר** התם בעינן דידע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי - הכא נמי, בעינן דידע אי בלובן איטמי אי באודם איטמי - אבל לרבי עקיבא, דאמר משום טומאה מיחייב, הכא נמי משום טומאה מיחייב!

{ורב, מאי שנא ביאת מקדש דלא? דכתיב: "מזכר ועד נקבה תשלחו" - זכר ודאי נקבה ודאית - ולא טומטום ואנדרוגינוס - אי הכי, תרומה נמי לא נשרוף, דכתיב: (ויקרא טו) "והזב את זובו לזכר ולנקבה" - זכר ודאי, נקבה ודאית - ולא טומטום ואנדרוגינוס?! אהוא מבעי ליה לכדרבי יצחק, דאמר **רבי יצחק**: "לזכר" - לרבות את המצורע למעינותיו; "ולנקבה" - לרבות את המצורעת למעינותיה

{האי נמי מבעי ליה: במי שיש לו טהרה במקוה - פרט לכלי חרס, דברי **רבי יוסי**?! אם כן, נכתוב רחמנא "אדם" - וכי תימא: אי כתב רחמנא "אדם", הוה אמינא: כלי מתכות לא - "מכל טמא לנפש" נפקא! - "זכר ונקבה" למה לי? לכדרב!

{ואימא: כוליה לכדרב הוא דאתא?! אם כן, נכתוב "זכר ונקבה" - מאי "מזכר ועד נקבה"? עד כל דבר שיש לו טהרה במקוה!

{אי הכי, כי איטמי בשאר טומאות, לא לישלחו?! אמר קרא: "מזכר" - מטומאה הפורשת מן הזכר!

{וכל היכא דכתיב "מזכר עד נקבה", למעוטי טומטום ואנדרוגינוס הוא דאתא?! והא גבי ערכין, דכתיב: (ויקרא כז:ג) "הזכר", ותניא: "הזכר" - ולא טומטום ואנדרוגינוס! גיכול לא יהא בערך איש, אבל יהא בערך אשה? תלמוד לומר: "הזכר ... ואם נקבה" - זכר

3 כד גרסת המשנה במסכת שבועות, אבל בפסוק "שרץ" ולא "השרץ"

מחברת נדה - ג

ודאי, נקבה ודאית - ולא טומטום ואנדרוגינוס - טעמא דכתיב
"הזכר ... ואם נקבה" - הא "מזכר ונקבה" לא ממעט?! אההוא
מבעי ליה (כט,א) לחלק בין ערך איש לערך אשה!

יצא מחותך או מסורס, משיצא רובו הרי הוא כילוד. יצא כדרכו,
עד שיצא רוב ראשו. ואיזהו רוב ראשו? משיצא פדחתו -- אמר ר'
אלעזר: אפילו הראש עמהן. ור' **יוחנן** אמר: לא שנו אלא שאין
הראש עמהן - אבל הראש עמהן, הרי הוא כילוד!

^ לימא בדשמואל קמיפלגי, דאמר **שמואל**: אין הראש פוטר
בנפלים! כבשלם, דכולי עלמא לא פליגי - כי פליגי במחותך -
דמר סבר: בשלם הוא דקחשיב - במחותך לא קחשיב; ומר סבר:
במחותך נמי חשיב!

לישנא אחרינא: טעמא דיצא מחותך או מסורס - הא כתקנו,
הראש פוטר. תרוייהו לית להו דשמואל, דאמר **שמואל**: אין הראש
פוטר בנפלים!

איכא דמתני לה להא שמעתתא באפי נפשה: אמר ר' **אלעזר**: אין
הראש כרוב אברים. ורבי **יוחנן** אמר: הראש כרוב אברים.
וקמיפלגי בדשמואל

{תנן: יצא מחותך או מסורס - משיצא רובו הרי הוא כילוד -
מדקאמר: "מסורס", מכלל ד"מחותך" כתקנו! ~וקאמר: משיצא
רובו, הרי זה כילוד - קשיא לרבי יוחנן! אמר לך רבי יוחנן:
אימא: יצא מחותך ומסורס {והא "או" קתני?! אהכי קאמר: יצא
מחותך או שלם - וזה וזה מסורס - משיצא רובו הרי זה כילוד!

אמר **רב פפא**: כתנאי: יצא מחותך או מסורס - משיצא רובו, הרי
הוא כילוד. **רבי יוסי** אומר: משיצא כתקנו ~מאי קאמר? אמר **רב**
פפא: הכי קאמר: יצא מחותך ומסורס - משיצא רובו הרי הוא
כילוד - הא כתקנו, הראש פוטר! **רבי יוסי** אומר: משיצא רובו
כתקנו!

{מתקיף לה **רב זביד**: מכלל דבמסורס, רובו נמי לא פוטר - הא
קימא לן דרובו ככולו?! ~אלא אמר **רב זביד**: הכי קאמר: יצא
מחותך ומסורס, משיצא רובו הרי זה כילוד - הא כתקנו, הראש
פוטר. **רבי יוסי** אומר: משיצא כתקנו לחיים!

תניא נמי הכי: יצא מחותך או מסורס, משיצא רובו הרי זה כילוד
- הא כתקנו, הראש פוטר. ר' **יוסי** אומר: משיצא כתקנו לחיים.

מחברת נדה - ג

ואיזהו כתקנו לחיים? משיצא רוב ראשו! ואיזהו רוב ראשו? ר' יוסי אומר: משיצאו צדעיו. **אבא חנן** משום ר' **יהושע** אומר: משיצא פדחתו. ויש אומרים: משיראו קרני ראשו

משנה: המפלת ואין ידוע מהו, תשב לזכר ולנקבה. אין ידוע אם ולד היה אם לאו, תשב לזכר ולנקבה ולנדה

גמרא: אמר ר' **יהושע בן לוי**: עברה נהר והפילה, מביאה קרבן ונאכל - הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים ולד מעליא ילדן

{תנן: אין ידוע אם ולד היה, תשב לזכר ולנקבה ולנדה - אמאי תשב לנדה?! לימא: הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים ולד מעליא ילדן?! <מתניתין בשלא הוחזקה עוברה - וכי קאמר ר' יהושע בן לוי, כשהוחזקה עוברה

{תא שמע: בהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית, הבא אחריו בכור מספק - ואמאי?! הלך אחר רוב בהמות, ורוב בהמות ולד מעליא ילדן, והאי פשוט הוא?! <אמר **רבנא**: משום דאיכא למימר: רוב בהמות יולדות דבר הפוטר מבכורה, ומעוטן יולדות דבר שאינו פוטר מבכורה. וכל היולדות מטנפות. וזו, הואיל ולא טנפה, אתרע לה רובא! <אי כל היולדות מטנפות, הא מדלא מטנפה, בכור מעליא הוא! ~אלא אימא: רוב יולדות מטנפות. וזו, הואיל ולא טנפה, אתרע לה רובא

{כי אתא **רבין**, אמר: מתיב רבי יוסי ברבי חנינא "טועה", ולא ידענא מאי תיובתא ~מאי היא? דתניא: (**כטב**) אשה שיצתה מלאה ובאה ריקנית, והביאה לפנינו שלשה שבועין טהורין, ועשרה שבועות, אחד טמא ואחד טהור, משמשת לאור שלשים וחמש, ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות, דברי **בית שמאי**. **ובית הלל** אומרים: שלשים וחמש. **רבי יוסי בר' יהודה** אומר: דיה לטבילה שתהא באחרונה! ~בשלמא שבוע ראשון, לא משמשת - אימר: יולדת זכר היא; שבוע שני, אימר: יולדת נקבה היא; שבוע שלישי, אימר: יולדת נקבה בזוב היא - אלא שבוע רביעי, אף על גב דקא חזיא דם, תשמש, דהא דם טהור הוא! - לאו משום דלא אזלינן בתר רובא?!

{אלא מאי "לא ידענא מאי תיובתא"? <אימר: הרחיקה לידתה! <הך שבוע חמישי דטהור הוא, תשמשי?! <הך שבוע רביעי, כל יומא ויומא מספקין בסוף לידה ובתחלת נדה, ועשרין ותמניא גופיה, אימר: תחלת נדה היא, ובעיא למיתב שבעה לנדתה!

מחברת נדה - ג

{בעשרים וחד תשמש?! ארבי שמעון היא, דאמר: אסור לעשות כן,
שמה תבא לידי ספק

{לאורתא תשמש?! אכשראתה בערב!

ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות - שבוע קמא, מטבילין
אותה בלילותא - אימר: יולדת זכר היא; שבוע שני, מטבילין
אותה בלילותא - אימר: יולדת נקבה היא; ביממא - אימר: יולדת
זכר בזוב היא; שבוע שלישי, מטבילין לה ביממא - אימר: יולדת
נקבה בזוב היא; בלילותא - בית שמאי לטעמייהו, דאמרי: טבולת
יום ארוך בעי טבילה

(לא, ל) {מכדי ימי טהרה כמה הוו? שתין ושיתא! - דל שבוע
שלישי, דאטבלינן לה - פשו להו שתין נכי חדא - שתין נכי חדא,
ותלתין וחמשה, תשעין וארבעה הויין - תשעין וחמש, מאי
עבידתייהו?! אומר **רב ירמיה מדפתי**: כגון שבאת לפנינו בין
השמשות, דיהבינן לה טבילה יתירתא!

{ולבית הלל, דאמרי: טבולת יום ארוך לא בעי טבילה, תלתין
וחמשה, מאי עבידתייהו?! אעשרים ותמניא כדאמרן - הך שבוע
חמישי, מטבלינן כל ליליא וליליא - אימר: סוף נדה היא!

{עשרה שבועין למה לי?! - בתמניא ופלגא סגי?! אאידי דתנא
פלגא דשבוע, מסיק ליה. ואידי דתנא שבוע טמא, תנא נמי שבוע
טהור! {והאיכא טבילת זבה?! אדלפני תשמיש, קחשיב - דלאחר
תשמיש, לא קחשיב!

{ולבית שמאי, דחשיב דלאחר תשמיש, ניתשוב נמי טבילת זבה?!
אבלידה קמיירי - בזיבה לא קמיירי! {והאיכא יולדת בזוב?!
יולדת בזוב קחשיב - זיבה גרידתא, לא קחשיב!

{שבועתא קמא דאתיא לקמן, ליטבלה ביומא, דילמא כל יומא
ויומא שלימו לה ספורים דידה?! אהא מני? ר' עקיבא היא, דאמר
בעינן ספורים בפנינו!

{סוף שבוע קמא ליטבלה?! אחד בשבוע לא קמיירי!

{יומא קמא דאתיא לקמן ליטבלה - דילמא שומרת יום כנגד יום
היא?! אבזבה גדולה קמיירי - בזבה קטנה לא קמיירי!

שמע מינה תלת - שמע מינה: ר' עקיבא היא, דאמר בעינן ספורים
בפנינו; ושמע מינה: ר' שמעון היא, דאמר "אבל אמרו חכמים
אסור לעשות כן, שמה תבא לידי ספק"; ושמע מינה: טבילה
בזמנה מצוה

ורבי יוסי בר' יהודה אומר: דיה לטבילה באחרונה - ולא אמרינן טבילה בזמנה מצוה

משנה: המפלת ליום ארבעים, אינה חוששת לולד; ליום ארבעים ואחד, תשב לזכר ולנקבה ולנדה. **רבי ישמעאל** אומר: יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה; יום שמונים ואחד, תשב לזכר ולנקבה ולנדה - שהזכר נגמר לארבעים ואחד, והנקבה לשמונים ואחד. **וחכמים** אומרים: אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה, זה וזה ארבעים ואחד

גמרא: {למה הוזכר זכר?! אי לימי טומאה, הא קתני "נקבה" - ואי לימי טהרה, (ל,ב) הא קתני "נדה"! שאם תראה יום שלשים וארבעה, ותחזור ותראה יום ארבעים ואחד, תהא מקולקלת עד ארבעים ושמונה! וכן לענין נקבה - שאם תראה יום שבעים וארבעה, ותחזור ותראה יום שמונים ואחד, תהא מקולקלת עד שמונים ושמונה!

רבי ישמעאל אומר: יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה; יום שמונים ואחד, תשב לזכר ולנקבה ולנדה - שהזכר נגמר לארבעים ואחד, והנקבה לשמונים ואחד -- תניא: **רבי ישמעאל** אומר: טימא וטיהר בזכר, וטימא וטיהר בנקבה - מה כשטימא וטיהר בזכר, יצירתו כיוצא בו - אף כשטימא וטיהר בנקבה, יצירתה כיוצא בה! אמרו לו: אין למדין יצירה מטומאה! אמרו לו לר' ישמעאל: מעשה בקליאופטרא מלכת אלכסנדרוס, שנתחייבו שפחותיה הריגה למלכות, ובדקן ומצאן זה וזה לארבעים ואחד! אמר להן: אני מביא לכם ראייה מן התורה, ואתם מביאין לי ראייה מן השוטים! גמאי ראייה מן התורה? ^ אילימא טימא וטיהר בזכר, וטימא וטיהר בנקבה - מה כשטימא וטיהר בזכר, יצירתו כיוצא בו - אף כשטימא וטיהר בנקבה, יצירתה כיוצא בה - הא קאמרי ליה: אין דנין יצירה מטומאה! אמר קרא: "תלד" - הוסיף לה הכתוב לידה אחרת בנקבה!

גמאי ראייה מן השוטים? אימר: נקבה קדים, ואיעבור ארבעין יומין קמי זכר! %ורבנן: סמא דנפצא אשקינהו! %ור' ישמעאל: איכא גופא דלא מקבל סמא!

אמר להם ר' **ישמעאל**: מעשה בקלפטרא מלכת יונית, שנתחייבו שפחותיה הריגה למלכות, ובדקן ומצאן זכר לארבעים ואחד, ונקבה לשמונים ואחד. אמרו לו: אין מביאין ראייה מן השוטים.

מחברת נדה - ג

מאי טעמא? הך דנקבה אייתרה ארבעין יומין והדר איעבר!
%ורבי ישמעאל: לשומר מסרינהו! %ורבנן: אין אפוטרופוס
לעריות! - אימא: שומר גופיה בא עליה!

{ודילמא אי קרעוהו להך דנקבה בארבעין וחד, הוה משתכחא
כזכר?! <אמר **אביי**: בסימניהון שוין!

וחכמים אומרים: אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה, זה וזה
ארבעים ואחד -- {חכמים היינו תנא קמא?! ~וכי תימא
למסתמא רישא כרבנן, ויחיד ורבים הלכה כרבים - פשיטא! <מהו
דתימא? מסתברא טעמא דרבי ישמעאל, דקמסייע ליה קראי -
קמשמע לן!

דרש **רבי שמלאי**: למה הולד דומה במעי אמו? לפנקס שמקופל,
ומונח ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על שתי ארכובותיו, ושתי
עקביו על שתי עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו. ופיו סתום,
וטבורו פתוח. ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו
שותה. ואינו מוציא רעי, שמא יהרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר
העולם, נפתח הסתום, ונסתם הפתוח, שאלמלא כן, אינו יכול
לחיות אפילו שעה אחת

ונר דלוק לו על ראשו, וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו,
שנאמר: (איוב כט) "בהלו נרו עלי ראשי, לאורו אלך חשך". ואל
תתמה, שהרי אדם ישן כאן, ורואה חלום באספמיא. ואין לך
ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר: (איוב כט)
"מי יתנני כירחי קדם, כימי אלוה ישמרני" ואיזהו ימים שיש בהם
ירחים ואין בהם שנים? הוי אומר: אלו ירחי לידה!

ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר: (משלי יד) "ויורני ויאמר
לי יתמד דברי לבך שמור מצותי וחיה". ואומר: (איוב כט) "בסוד
אלוה עלי אהלי" - גמאי "ואומר"? <וכי תימא: נביא הוא דקאמר,
תא שמע: "בסוד אלוה עלי אהלי". וכיון שבא לאויר העולם, בא
מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר: (בראשית
ד) "לפתח חטאת רובץ"

ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר: (ישעיהו מה) "כי לי
תכרע כל ברך תשבע כל לשון" - "כי לי תכרע כל ברך" - זה יום
המיתה, שנאמר: (תהלים כב) "לפניו יכרעו כל יורדי עפר"; "תשבע
כל לשון" - זה יום הלידה, שנאמר: (תהלים כד) "נקי כפים ובר

מחברת נדה - ג

לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה" וְוַמָּה הִיא הַשְּׁבוּעָה שֶׁמִּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ? <"תְּהִי צְדִיק, וְאַל תְּהִי רָשָׁע! וְאַפִּילוּ כָל הָעוֹלָם כּוֹלוּ אוֹמְרִים לְךָ "צְדִיק אַתָּה", הִיָּה בְּעֵינֶיךָ כְּרָשָׁע! וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַקֶּב"ה טְהוֹר, וּמִשְׁרָתוֹ טְהוֹרִים, וְנִשְׁמָה שֶׁנִּתֵּן בְּךָ טְהוֹרָה הִיא - אִם אַתָּה מִשְׁמְרָה בְּטְהָרָה, מוֹטֵב! וְאִם לֹא, הִרִינִי נוֹטְלָה מִמֶּךָ!"

תֵּנָא **דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל**: מִשַׁל לְכַהֵן שֶׁמִּסַּר תְּרוּמָה לְעַם הָאָרֶץ, וְאָמַר לוֹ: "אִם אַתָּה מִשְׁמְרָה בְּטְהָרָה, מוֹטֵב! וְאִם לֹא, הִרִינִי שׁוֹרְפָה לְפָנֶיךָ!"

אָמַר **ר' אֶלְעָזָר**: (לֹא, א) וְיִמָּאֵי קְרָא? (תְּהִלִּים עֵא) "מִמַּעֵי אִמִּי אַתָּה גּוֹזִי" וְיִמָּאֵי מִשְׁמַע דְּהָאֵי "גּוֹזִי" לִישְׁנָא דְּאֶשְׁתְּבוּעֵי הוּא? דְּכַתִּיב: (יִרְמִיָּהוּ ז') "גּוֹזִי נִזְרַךְ וְהַשְּׁלִיכִי"

וְאָמַר **רְבִי אֶלְעָזָר**: לְמָה וְלֵד דּוּמָה בְּמַעֵי אִמּוֹ? לֹא גּוֹזִי מוֹנַח בְּסַפְלָה שֶׁל מַיִם. אָדָם נוֹתֵן אֶצְבָּעוֹ עָלָיו, שׁוֹקֵעַ לְכַאֵן וְלְכַאֵן

תֵּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים הִרְאִישׁוּנִים, וְלֵד דֵּר בְּמַדוֹר הַתַּחְתּוֹן; אֲמַצְעִיִּים, וְלֵד דֵּר בְּמַדוֹר הָאֲמַצְעִי; אַחֲרוֹנִים, וְלֵד דֵּר בְּמַדוֹר הָעֵלְיוֹן. וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְצִאֲתָהּ, מִתְּהַפֵּךְ וְיוֹצֵא, וְזֶהוּ חֻבְלֵי אִשָּׁה. וְהֵינּוּ דִתְנָן: חֻבְלֵי שֶׁל נִקְבָּה מְרֻבִּין מִשַׁל זָכָר. וְאָמַר **רְבִי אֶלְעָזָר**: מֵאֵי קְרָא? (תְּהִלִּים קֶלֶט) "אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּסִתְּךָ, רִקְמַתִּי בְּתַחְתּוֹת אָרֶץ" - "דִּרְתִּי" לֹא נֹאמַר אֶלֶּא "רִקְמַתִּי" וְיִמָּאֵי שְׁנֵי חֻבְלֵי נִקְבָּה מְרֻבִּין מִשַׁל זָכָר? אִזָּה בָּא כְּדָרְךָ תִּשְׁמִישׁוֹ, וְזֶה בָּא כְּדָרְךָ תִּשְׁמִישׁוֹ; זֶה הוֹפֵכֶת פְּנִיָּה, וְזֶה אֵין הוֹפֵךְ פְּנִיּוֹ!

תֵּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים הִרְאִישׁוּנִים, תִּשְׁמִישׁ קֶשֶׁה לְאִשָּׁה וְגַם קֶשֶׁה לְוֹלָד; אֲמַצְעִיִּים, קֶשֶׁה לְאִשָּׁה וְיִפָּה לְוֹלָד; אַחֲרוֹנִים, יִפָּה לְאִשָּׁה וְיִפָּה לְוֹלָד, שֶׁמִּתּוֹךְ כֵּךְ, נִמְצָא הוֹלָד מְלֻבָּן וּמִזּוֹרָז. תֵּנָא: הַמִּשְׁמַשׁ מִטְּתוֹ לְיוֹם תִּשְׁעִים, כֹּאִילוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְיִמָּנָא יִדְעָ? אֶלֶּא אָמַר **אֲבִי**: מִשְׁמַשׁ וְהוֹלָד, (תְּהִלִּים קֶטֶז) "וְשׁוֹמֵר פְּתָאִים ה'!"

תֵּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה שׁוֹתְפִין יֵשׁ בְּאָדָם: הַקֶּב"ה וְאֲבִיו וְאִמּוֹ. אֲבִיו מִזְרִיעַ הַלּוּבָן, שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲצָמוֹת, וְגִידִים, וְצִפְרָנִים, וּמוֹחַ שֶׁבְּרָאֵשׁוֹ וְלוּבָן שֶׁבְּעֵין; אִמּוֹ מִזְרַעַת אוֹדָם, שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹר, וּבָשָׂר, וְשַׁעֲרוֹת, וְשַׁחֲוֹר שֶׁבְּעֵין; וְהַקֶּב"ה נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ, וְנִשְׁמָה, וְקִלְסֵת פְּנִים, וְרֵאִיִּת הָעֵין, וְשִׁמְיַעַת הָאוֹזָן, וְדַבּוּר פֶּה, וְהַלּוֹךְ רַגְלִים, וּבִינָה, וְהַשְׁכָּל. וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהַפְטֵר מִן הָעוֹלָם, הַקֶּב"ה נוֹטֵל חֶלְקוֹ, וְחֶלְקֵי אֲבִיו

ואמו מניח לפניהם. אמר **רב פפא**: היינו דאמרי אינשי: "פוץ מלחא ושדי בשרא לכלבא!"

דרש **רב חנינא בר פפא**: מאי דכתיב: (איוב ט) "עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר"? בא וראה, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם! מדת בשר ודם, נותן חפץ בחמת צרורה ופיה למעלה - ספק משתמר, ספק אין משתמר. ואילו הקב"ה צר העובר במעי אשה - פתוחה ופיה למטה - ומשתמר!

דבר אחר: אדם נותן חפציו לכף מאזנים - כל זמן שמכביד, יורד למטה. ואילו הקב"ה, כל זמן שמכביד, הולד עולה למעלה

דרש **רבי יוסי הגלילי**: מאי דכתיב: (תהלים קלט) "אודך על כי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד"? - בא וראה, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם! מדת בשר ודם, אדם נותן זרעונים בערוגה. כל אחת ואחת עולה במינו. ואילו הקב"ה צר העובר במעי אשה, וכולם עולין למין אחד

דבר אחר: צבע נותן סמנין ליורה - כולן עולין לצבע אחד. ואילו הקב"ה צר העובר במעי אשה - כל אחת ואחת עולה למינו

דרש **רב יוסף**: מאי דכתיב: (ישעיהו יב) "אודך ה' כי אנפת בי, ישוב אפך ותנחמני"? - במה הכתוב מדבר? בשני בני אדם שיצאו לסחורה. ישב לו קוץ לאחד מהן. התחיל מחרף ומגדף. לימים, שמע שטבעה ספינתו של חברו בים. התחיל מודה ומשבח. לכך נאמר: "ישוב אפך ותנחמני". והיינו דאמר **רבי אלעזר**: מאי דכתיב: (תהלים עב:יח) "עושה נפלאות לבדו. וברוך שם כבוד לעולם"? אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו!

דרש **רבי חנינא בר פפא**: מאי דכתיב: (תהלים קלט) "ארחי ורבעי זרית וכל דרכי הסכנת"? מלמד שלא נוצר אדם מן כל הטפה, אלא מן הברור שבה. תנא **דבי רבי ישמעאל**: משל לאדם שזורה בבית הגרנות. נוטל את האוכל ומניח את הפסולת. כדרבי אבהו, **דרבי אבהו** רמי: כתיב: (שמואל ב כב) "ותזרני חיל", וכתיב: (תהלים יח) "האל המאזרני חיל" - אמר דוד לפני הקב"ה: "רבש"ע! זיריתני וזרזתני!"

דרש **רבי אבהו**: מאי דכתיב: (במדבר כג) "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל"? מלמד שהקב"ה יושב וסופר את

מחברת נדה - ג

רביעיותיהם של ישראל, מתי תבא טיפה שהצדיק נוצר הימנה. ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע. אמר: מי שהוא טהור וקדוש, ומשרתו טהורים וקדושים, יציץ בדבר זה! - מיד נסמית עינו, דכתיב: (במדבר כד) "נאם הגבר שתום העין". והיינו דאמר **רבי יוחנן**: מאי דכתיב: (בראשית ל) "וישכב עמה בלילה הוא" - מלמד שהקב"ה סייע באותו מעשה, שנאמר: (בראשית מט) "יששכר חמור גרם" - חמור גרם לו ליששכר

אמר **רבי יצחק** אמר **רבי אמני**: אשה מזרעת תחילה, יולדת זכר - איש מזריע תחילה, יולדת נקבה - שנאמר: (ויקרא יג) "אשה כי תזריע וילדה זכר"

תנו רבנן: בראשונה היו אומרים: אשה מזרעת תחילה, יולדת זכר; איש מזריע תחילה, יולדת נקבה. ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא **רבי צדוק** ופירשו: (בראשית מו) "אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו" - תלה הזכרים בנקבות, ונקבות בזכרים

(דברי הימים א ח) "ויהיו בני אולם אנשים גבורי חיל, דורכי קשת ומרבים בנים ובני בנים"; וכי בידו של אדם להרבות בנים ובני בנים?! אלא מתוך **(לא,ב)** שמשהין עצמן בבטן כדי שיזריעו נשותיהן תחלה, שיהו בניהם זכרים, מעלה עליהן הכתוב כאילו הם מרבים בנים ובני בנים. והיינו דאמר **רב קטינא**: יכולני לעשות כל בני זכרים!

אמר **רבא**: הרוצה לעשות כל בניו זכרים, יבעול וישנה

ואמר **רבי יצחק** אמר **רבי אמני**: אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה, שנאמר: (תהלים נא) "הן בעון חוללתי". ו**רבי יוחנן** אמר: סמוך לטבילה, שנאמר: "ובחטא יחמתני אמי" ; מאי משמע דהאי "חטא" לישנא דדכווי הוא? - דכתיב: (ויקרא יד) "וחטא את הבית", ומתרגמינן "וידכי ית ביתא!" <אואי בעית, אימא מהכא: (תהלים נא) "תחטאני באזוב ואטהר"

ואמר **רבי יצחק** אמר **רבי אמני**: כיון שבא זכר בעולם, בא שלום בעולם, שנאמר: (ישעיהו טז) "שלחו כר מושל ארץ" - "זכר" - "זה כר"

ואמר ר' **יצחק דבי רבי אמני**: בא זכר בעולם, בא ככרו בידו - "זכר" - "זה כר", דכתיב: (מלכים ב ו) "ויכרה להם כירה גדולה";

מחברת נדה - ג

נקבה, אין עמה כלום - "נקבה" - "נקייה באה" - עד דאמרה
"מזוני!" לא יהבי לה, דכתיב: (בראשית ל) "נקבה שכרך עלי
ואתנה"

שאלו תלמידיו את **רבי שמעון בן יוחי**: גמפני מה אמרה תורה
יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד, קופצת
ונשבעת שלא תזקק לבעלה - לפיכך אמרה תורה: תביא
קרבן! {מתקיף לה **רב יוסף**: והא מזידה היא, ובחרטה תליא
מילתא?! ועוד: קרבן שבועה בעי איתויי!?

גומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר? אזכר,
שהכל שמחים בו, מתחרטת לשבעה; נקבה, שהכל עצבים בה,
מתחרטת לארבעה עשר!

גומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? אשלא יהו כולם שמחים
ואביו ואמו עצבים!

תניא: היה **ר' מאיר** אומר: מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה?
מפני שרגיל בה, וקץ בה - אמרה תורה: תהא טמאה שבעה ימים,
כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה!

שאלו תלמידיו את **רבי דוסתאי ברבי ינאי**: גמפני מה איש מחזר
על אשה, ואין אשה מחזרת על איש? משל לאדם שאבד לו
אבידה. מי מחזר על מי? בעל אבידה מחזיר על אבידתו! גומפני
מה איש פניו למטה ואשה פניה למעלה כלפי האיש? זה ממקום
שנברא, וזו ממקום שנבראת! גומפני מה האיש מקבל פיוס ואין
אשה מקבלת פיוס? זה ממקום שנברא, וזו ממקום שנבראת!
גמפני מה אשה קולה ערב ואין איש קולו ערב? זה ממקום
שנברא, וזו ממקום שנבראת, שנאמר: (שיר השירים ב) "כי קולך
ערב ומראך נאוה"